

ויקרא פרק כג

- (א) וַיְדַבֵּר יְקֹנָק אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:
 (ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם מוֹעֲדֵי יְקֹנָק אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדֵי:
 (ג) שְׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֹאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבֹּת שַׁבְּתוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ כָּל מְלֹאכָה לֹא תַעֲשׂוּ שַׁבֹּת הוּא לִיקְנֹק בְּכֹל מוֹשְׁבֵי־כִכָּרִים: פ
 (ד) אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְקֹנָק מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם:
 (ה) בַּחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַה עָשָׂר לַחֲדָשׁ בֵּין הָעַרְבִים פֶּסַח לִיקְנֹק:
 (ו) וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ הַזֶּה חַג הַמִּצּוֹת לִיקְנֹק שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת תֹּאכְלוּ:
 (ז) בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ יְהִי לָכֶם כָּל מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:
 (ח) וְהִקְרַבְתֶּם אֲשֶׁה לִיקְנֹק שִׁבְעַת יָמִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא קֹדֶשׁ כָּל מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: פ

ויקרא פרק כג

- (לג) וַיְדַבֵּר יְקֹנָק אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:
 (לד) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה חַג הַסֻּכּוֹת שִׁבְעַת יָמִים לִיקְנֹק:
 (לה) בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ כָּל מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:
 (לו) שִׁבְעַת יָמִים תִּקְרִיבוּ אֲשֶׁה לִיקְנֹק בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי מִקְרָא קֹדֶשׁ יְהִי לָכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אֲשֶׁה לִיקְנֹק עֲצַרְתָּ הוּא כָּל מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:
 (לז) אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְקֹנָק אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ לְהַקְרִיב אֲשֶׁה לִיקְנֹק עֲלֶיהָ וּמִנְחָה זָבַח וּנְסֻכִים דָּבָר יוֹם בַּיּוֹמִים:
 (לח) מִלְּבַד שַׁבְּתָת יְקֹנָק וּמִלְּבַד מִתְּנוּתֵיכֶם וּמִלְּבַד כָּל נְדָרֵיכֶם וּמִלְּבַד כָּל נְדָבְתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לִיקְנֹק:

ספרא אמור פרשה יב

- (ה) וְכֹל מְלֹאכָה לֹא תַעֲשׂוּ הִיא זֶה בֵּא לְלַמֵּד עַל יְמֵי מוֹעֵד שֶׁהֵם אֲסוּרִים בְּמֹלֶכֶת. (ו) יְכוּל יְהִי אֲסוּרִים בְּמֹלֶכֶת עֲבוּדָה ת"ל הוּא הוּא אֲסוּר בְּמֹלֶכֶת עֲבוּדָה וְאִין יְמֵי מוֹעֵד אֲסוּרִים בְּמֹלֶכֶת עֲבוּדָה דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי הַגִּלְלִי. (ז) רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר מֵה תְּלַמּוּד לּוֹמֵר אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קוֹדֶשׁ, אִם לַעֲנִיין יְמִים טוֹבִים כְּבָר יְמִים טוֹבִים אֲמוּרִים, שְׁנֵאמַר מִלְּבַד שַׁבְּתוֹת ה' וְאֹמֵר בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן שַׁבְּתוֹן וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי שַׁבְּתוֹן, אִם כֵּן לְמָה נֹאמַר אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קוֹדֶשׁ, כְּבָר יְמִים טוֹבִים אֲמוּרִים אֵלֶּה יְמֵי מוֹעֵד שֶׁאֲסוּרִים בְּמֹלֶכֶת. (ח) יְכוּל יְהִי אֲסוּרִים בְּמֹלֶכֶת עֲבוּדָה תְּלַמּוּד לּוֹמֵר הוּא, הוּא אֲסוּר בְּמֹלֶכֶת עֲבוּדָה וְאִין יְמֵי מוֹעֵד אֲסוּרִים בְּמֹלֶכֶת עֲבוּדָה.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מועד קטן פרק ב הלכה ג

א"ר בא בר ממל אילו היה לי מי שיומנה עמי היתרתי בשר בכור להישקל בליטרא והיתרתי שיהו עושין מלאכה בחולו של מועד. כלום אסרו בשר בכור להישקל בליטרא לא כדי שיהו מוכרין אותו בזול והן מערימין עליו ומוכרין אותו ביוקר. כלום אסרו לעשות מלאכה בחולו של מועד אלא כדי שיהו אוכלין ושותין ויגיעין בתורה ואינון אוכלין ושתיין ופחזין.

תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף יח עמוד א

מכלל דתרווייהו סבירא להו דחולו של מועד אסור בעשיית מלאכה, מנהני מילי? דתנו רבנן: +שמות כ"ג+ את חג המצות תשמר שבעת ימים, לימד על חולו של מועד שאסור בעשיית מלאכה, דברי רבי יאשיה. רבי יונתן אומר: אינו צריך, קל וחומר: ומה ראשון ושביעי שאין קדושה לפניהן ולאחריהן - אסור בעשיית מלאכה, חולו של מועד שיש קדושה לפניהן ולאחריהן - אינו דין שיהא אסור בעשיית מלאכה? - ששת ימי בראשית יוכיחו, שיש קדושה לפניהן ולאחריהן ומותרין בעשיית מלאכה! - מה לששת ימי בראשית - שאין בהן קרבן מוסף, תאמר בחולו של מועד - שיש בו קרבן מוסף. - ראש חדש יוכיח, שיש בו קרבן מוסף - ומותר בעשיית מלאכה! - מה לראש חדש שאין קרוי מקרא קדש, תאמר בחולו של מועד שקרוי מקרא קדש, הואיל וקרוי מקרא קדש - דין הוא שאסור בעשיית מלאכה. תניא אידך: +ויקרא כ"ג+ כל מלאכת עבודה לא תעשו לימד על חולו של מועד שאסור בעשיית מלאכה, דברי רבי יוסי הגלילי. רבי עקיבא אומר: אינו צריך, הרי הוא אומר +ויקרא כ"ג+ אלה מועדי ה' וגו'; במה הכתוב מדבר? אם בראשון - הרי כבר נאמר שבתון, אם בשביעי - הרי כבר נאמר שבתון. הא אין הכתוב מדבר אלא בחולו של מועד, ללמדך שאסור בעשיית מלאכה. תניא אידך: +דברים ט"ז+ ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לה' מה שביעי עצור - אף ששת ימים עצורין, אי מה שביעי עצור בכל מלאכה - אף ששת ימים עצורין בכל מלאכה? תלמוד לומר: וביום השביעי עצרת - השביעי עצור בכל מלאכה, ואין ששה ימים עצורין בכל מלאכה. הא לא מסרן הכתוב אלא לחכמים, לומר לך איזה יום אסור ואיזה יום מותר, איזו מלאכה אסורה ואיזו מלאכה מותרת.

תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף ב עמוד ב

תנן: משקין בית השלחין במועד ובשביעית. בשלמא מועד משום טירחא הוא, ובמקום פסידא שרו רבנן.

תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף יא עמוד ב

גמרא. פתח באבל וסיים במועד! אמר רב שישא בריה דרב אידי: זאת אומרת דברים המותרין במועד - אסורים בימי אבלו. רב אשי אמר: לא מיבעיא קאמר: לא מיבעיא בימי אבלו דמדרבנן הוא, ושרי, אלא אפילו במועד, דאסור מלאכה מדאורייתא, במקום פסידא - שרו רבנן.

תלמוד בבלי מסכת מכות דף כג עמוד א

ואמר רב ששת משום ר' אלעזר בן עזריה: **כל המבזה את המועדים כאילו עובד עכו"ם**, דכתיב: +שמות ל"ד+ אלהי מסכה לא תעשה לך, וסמך ליה: +שמות ל"ד+ את חג המצות תשמור.

משנה מסכת אבות פרק ג

משנה יא

[יא] רבי אלעזר המודעי אומר המחלל את הקדשים **והמבזה את המועדות והמלבין פני חברו ברבים והמפר בריתו של אברהם אבינו עליו השלום והמגלה פנים בתורה שלא כהלכה** אף על פי שיש בידו תורה ומעשים טובים אין לו חלק לעולם הבא:

שאלות דרב אחאי פרשת וזאת הברכה שאילתא קע – דאורייתא

שאלתא דמחייבי דבי' ישראל לנטורי יומי טבי ולאקרוינן מקרא קודש כל חד וחד בזימניה דכתי' אלה מועדי יי' וגומ' ואסיר למיעבד בהון עיבידתא דכתיב **כל מלאכת עבודה לא תעשו ולא מיבעיא יומי טבי אלא אפי' חולי דמועדא אסור בעשיית מלאכה דתניא** אלה מועדי יי' מקראי קודש מה ת"ל אם לענין שבתות וימים טובים הרי כבר נאמר אלה מועדי יי' הא מה אני מקיים מקרא קודש לימד על חולו של מועד שאסור בעשיית מלאכה **ועוד תניא** ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת מה שביעי עצור אף ששה עצורין אי מה שביעי עצור בכל מלאכה אף ששה כן ת"ל השביעי עצרת שביעי עצור ואין ששה עצורין הא לא מסרן הכתוב אלא לחכמי' לומר לך איזה יום אסור ואיזה יום מותר איזו מלאכה אסורה ואיזו מלאכה מותרת ואמור רבנן מילתא דאית בה פסידא שרי למעבד בחולא דמועדא ודלית בה פסידא אסור פשיטא שערי כיון דפסידן שרי למיחצד בחולי דמועדא.

ר"ף מסכת מועד קטן דף א עמוד א – דאורייתא

משקין בית השלהין. **ת"ר** את חג המצו' תשמור לימד על חולו של מועד שאסור בעשיית מלאכה דברי רבי ואשיה רבי יונתן אומר ק"ו ומה ראשון ושביעי שאין קדושה לא לפניהם ולא לאחריהם אסורין בעשיית מלאכה חולו של מועד שיש קדושה לפניהם ולאחריהם אינו דין שיהו אסורין בעשיית מלאכה ששת ימי בראשית יוכיחו שיש קדושה לפניהם ולאחריהם ומותרין בעשיית מלאכה מה לששת ימי בראשית שכן אין בהן קרבן מוסף תאמר בחולו של מועד שיש בו קרבן מוסף ר"ח יוכיח שיש בו קרבן מוסף ומותר בעשיית מלאכה מה לר"ח שכן אינו קרוי מקרא קודש תאמר בחולו של מועד שכן קרוי מקרא קדש הואיל וקרוי מקרא קדש דין הוא שיהו אסורין בעשיית מלאכה: **תניא אידך** כל מלאכת עבודה לא תעשו לימד על חולו של מועד שאסור בעשיית מלאכה דברי רבי יוסי הגלילי רבי עקיבא אומר אינו צריך הרי הוא אומר אלה מועדי ה' מקראי קדש במה הכתוב מדבר אי בראשון כבר נאמר שבתון ואי בשמיני הרי כבר נאמר שבתון הא אין הכתוב מדבר אלא בחולו של מועד שאסור בעשיית מלאכה **תניא אידך** ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת מה שביעי עצור אף ששה עצור אי מה שביעי עצור בכל מלאכה אף ששה עצור בכל מלאכה ת"ל השביעי השביעי עצור בכל מלאכה ואין ששה עצור בכל מלאכה הרי שלא מסרן הכתוב אלא לחכמים לומר לך איזה יום אסור ואיזה יום מותר אי זו מלאכה אסורה ואיזו מלאכה מותרת.

רש"י מסכת חגיגה דף יח עמוד א – דאורייתא

הא הרי לא מסרן הכתוב אלא לחכמים - כלומר: מאחר שאמר לך הכתוב שהן עצורין ממלאכה ולא בכלן, ולא פירש אי זו המותרת ואי זו אסורה - דע וראה שלא מסרן אלא לחכמים, היודעים להבין על איזהו להטיל ההיתר ועל אי זו להטיל האיסור, והם יאמרו אי זהו יום טוב על פי קידוש הראייה ואסור בכל מלאכה ואי זהו חולו של מועד שאינו אסור בכל מלאכה, ועל חולו של מועד יגידו לך אי זו מלאכה אסורה - דבר שאינו אבד, ואיזו מלאכה מותרת - דבר האבד.

רש"י מסכת מועד קטן דף יא עמוד ב – דאורייתא

אלא אפילו - חולו של מועד דאסירא ביה מלאכה מדאורייתא, דכתיב (שמות כג) את חג המצות תשמור שבעת ימים - לימד על כל החג שהוא אסור.

רש"י מסכת מכות דף כג עמוד א (וגם סנהדרין צט.) – דאורייתא

את המועדות - חולו של מועד.

חג המצות תשמור - מפרש בחגיגה (דף יח) אם בראשון ובשביעי הרי כבר אמור הא לא בא להזהיר אלא על חולו של מועד שאסור בעשיית מלאכה.

רשב"ם מסכת פסחים דף קיח עמוד א – דאורייתא

כל המבזה את המועדות. שעושה מלאכה בחולו של מועד דכתיב את חג המצות תשמור ונפקא לן במסכת חגיגה (דף יח א) איסור מלאכה בחולו של מועד:

תוספות מסכת חגיגה דף יח עמוד א – דרבנן

חולו של מועד אסור בעשיית מלאכה - לכאורה משמע דמלאכה דמיתסרא ביה מדאורייתא דמפיק ליה מפסוק וכן בפרק ב' דמו"ק (דף יא: ושם) לא מיבעיא אבל דמדרבנן אלא אפילו חוש"מ דאורייתא וכן פי' התם בקונטרס וקשה לר"ת דא"כ דבר האבד וכמה מלאכות דשרינן התם היכי משתרו וכי היכן מצינו איסור דאורייתא מקצתו אסור ומקצתו מותר ועוד דתנן בפ"ג דמגילה (דף כא.) כל מקום שאין יום טוב ויש מוסף קורין ד' כגון חוש"מ ור"ח אלמא לא מיתסר מלאכה מדקאמר דאין יום טוב ועוד דכיל ליה בהדי ר"ח דרבנן כדאמרין בירושלמי דתענית ובמקום שנהגו הלין נשיא דרגילין דלא למיעבד עבידתא בריש ירחא מנהגא הוא ועוד מצינו בירושלמי בפרק שני דמו"ק כלום אסרו מלאכה אלא כדי שיהו אוכלין ושותין ויהיו יגעים בתורה והם פוחזין ואוכלין ושותין משמע לישנא דמדרבנן הוא וכן בפ"ב דמו"ק (דף יב:) גבי ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד ובעי בגמרא כיון ומת מהו שיקנסו בנו אחריו את"ל צרם אוזן הבכור ומת קנסו בנו אחריו התם איסורא דאורייתא משמע דמלאכה במועד הוי דרבנן ומיהו יש לדחות דאמכוין מלאכתו במועד קאי דהשתא מיהא ליכא איסורא דאורייתא כיון דדבר האבד הוא מ"מ משמע לפי האמת דלא מיתסר רק מדרבנן וכי קאמר התם בריש פירקא לא מיבעיא אבל דרבנן אלא אפילו חוש"מ דאורייתא כעין דאורייתא קאמר לפי שיש לו סמך [מקרא דאורייתא אבל ימי האבל ליכא אסמכתא אלא] מדברי קבלה דכתיב והפכתי חגיכם לאבל (עמוס ח) ודקאמר הכא אלא בחוש"מ מי שרי א"כ משמע דאסור מן התורה וי"ל לאו משום דלא משתרי מדאורייתא אלא כיון דאקרא סמכין ליה למיתסר לא מסברא ליה לאוקמי קרא דשרי בהדיא בהכי וכן פירש הריב"ם בשם רבינו יב"א דמלאכה דמועד מדרבנן ולא כפירוש רבינו שמואל שפירש בערבי פסחים (פסחים דף קיח.) גבי כל המבזה את המועדות כגון עושה מלאכה בחוש"מ והא ליתא דמדרבנן הוי וכדפי' והא דאמרין גבי כותים ותיפוק ליה משום לפני עור לא תתן מכשול במלאכה דחוש"מ משום דסמך פשטא דקרא הוי והוי ליה צדוקין מודין בה.

מה ראשון ושביעי כו' - הוה מצי למפרך מה להני שכן דבר האבד מיתסר אלא שאין זה ק"ו גמור רק גלוי מילתא בעלמא לפי מה שפיר' דמלאכה לא מיתסר רק דרבנן.

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת מועד קטן פרק א – דאורייתא

[א] בא בקבלה שחולו של מועד אסור בעשית מלאכה. והמשנה קוראת לחולו של מועד מועד בכל מקום. וכן נתבאר בקבלה הגדרת מלאכות שמותר לעשותן במועד והגדרת מלאכות שאסור לעשותן, וזהו ענין מסכתא זו...

רמב"ן ויקרא פרק כג – דאורייתא\דרבנן

(ז) כל מלאכת עבודה - אפילו המלאכות החשובות לכם עבודה וצורך, שיש חסרון כיס בבטלה שלהן כגון דבר האבד, כך הבנתי מת"כ (פרשה יב ח) דקתני יכול אף חולו של מועד יהא אסור במלאכת עבודה וכו', לשון רש"י. ואינו נכון כלל, כי מה טעם שיאמר הכתוב לא תעשה מלאכת דבר האבד, ויבאו שאר המלאכות מק"ו, וא"כ ראוי שיאמר אף בשבת כן. ועוד שא"כ הרי חולו של מועד רמז בתורה שמותר בדבר האבד, והם אמרו (חגיגה יח א) לא מסרה הכתוב אלא לחכמים, שאין בתורה רמז איזו מלאכה מותרת ואיזו מלאכה אסורה. ולשון "עבודה" כולל הוא כל המלאכות והשמושים, עובד אדמתו ישבע לחם (משלי יב יא), ועבדך שש שנים (דברים טו יח), ועבדת את אויביך (שם כח מח), ואינו משמש בשום מקום בדבר האבד בלבד שאם לא תעשה היום לא תעשה למחר. אבל פירוש "מלאכת עבודה", כל מלאכה שאינה לצורך אוכל נפש, כענין שנאמר ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך (שמות כ ט), ובכל עבודה בשדה (שם א יד), ונעבדתם ונזרעתם (יחזקאל לו ט), וקין היה עובד אדמה (בראשית ד ב), ומלאכה שהיא באוכל נפש היא מלאכת הנאה לא מלאכת עבודה:...

והברייתא שבת"כ (פרשה יב ה - ח) כך היא שנויה בנוסחאות המדוקדקות, כל מלאכה לא תעשו, הרי זה בא ללמד על ימי מועד שהן אסורין במלאכה, יכול יהו אסורין בכל מלאכת עבודה, תלמוד לומר הוא, הוא אסור בכל מלאכת עבודה ואין ימי מועד אסורין בכל מלאכת עבודה דברי רבי יוסי הגלילי. רבי עקיבא אומר מה תלמוד לומר אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קדש, אם לענין ימים טובים הרי כבר ימים טובים אמורים, א"כ למה נאמר אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קדש, אלו ימי מועד שהן אסורין בעשיית מלאכה, יכול יהו אסורין בכל מלאכת עבודה, תלמוד לומר הוא וכו'. ופירושה, שר' יוסי הגלילי דורש לא תעשו אלה מועדי ה' (להלן פסוקים לו לז), לומר שהכתוב אסור עשייה במועדי ה' כולם. יכול שיהו כולן שוין באיסור ויאסרו בכל מלאכת עבודה כראשון ושמיני, ונדרוש כל מלאכת עבודה לא תעשו אלה מועדי ה', שהמקרא נדרש לפניו ולפני פניו, מיעט הכתוב עצרת היא כל מלאכת עבודה לא תעשו, שמיני עצור בכל מלאכת עבודה ואין חולו של מועד אסור כמוהו בכל מלאכת עבודה אלא במלאכה בלבד, שאמר "לא תעשו", ולא הזכירה הכתוב ולא רמז לה כלל ומסרה לחכמים. ולפי גרסת רש"י ג"כ כך היא מתפרשת:

והברייתא הזו היא שנויה בגמ' חגיגה יח., דקתני כל מלאכת עבודה לא תעשו, לימד על חולו של מועד שאסור בעשיית מלאכה דברי ר"י הגלילי, ר"ע אומר וכו'. ושם שנו עוד, מה שביעי אסור אף ששי אסור, אי מה שביעי עצור בכל מלאכה אף ששי עצור בכל מלאכה, ת"ל השביעי, שביעי עצור בכל מלאכה ואין הששי עצור בכל מלאכה, שלא מסרן הכתוב אלא לחכמים וכו'. שנו בגמרא "בכל מלאכה", ושנו בת"כ "בכל מלאכת עבודה", שתפסו להם במדרש לשון הכתוב, שאין לומר ביום טוב "בכל מלאכה" אלא "בכל מלאכת עבודה", ושניהם לדבר אחד נתכונו שיו"ט אסור בכל מלאכת עבודה וחולו של מועד אינו אסור בכל מלאכת עבודה אבל אסור הוא בכל מלאכה שלא נתפרשה בתורה, ומסרה הכתוב לחכמים. ובספרי (קלה) רבי ישמעאל אומר, לפי שלא למדנו שימי מועד אסורין במלאכה, ת"ל ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת (דב' טז ח), מה שביעי עצור אף ששי עצור, אי מה שביעי עצור בכל מלאכה אף ששי עצור בכל מלאכה, ת"ל השביעי, שביעי עצור בכל מלאכה ואין הששי עצור בכל מלאכה. וגם זו כפי השיטה שאמרנו. הרי הארכנו בעיני הברייתות השניות בענין הזה להעלות דברי רז"ל עם הפירוש הברור והנכון מה שאמרנו בכתובים האלו:...

חידושי הרמב"ן מסכת מועד קטן – דאורייתא/דרבנן

עוד אני צריך להתיר קשר אחר שהוא מקושר במועד. **ודאי דאיסורי מלאכות במועד מן התורה הן כדאמרי' בריש מי שהפך לא מיבעיא בחולו של מועד דאיסור מלאכה דאורייתא כו', ועוד אמרי' בפרק אין דורשין א"ל ר' יוחנן לריש לקיש אלא מעתה וחג האסיף בצאת השנה ה"נ חג שאתה חוגג ואוסף בו ואימת אילימא ביום טוב אסיפה ביום טוב מי שרו אלא בחולו של מועד וחוש"מ מי שרי אלא חג הבא בזמן אסיפה מכלל דתרוייהו ס"ל חולו של מועד אסור בעשיית מלאכה, כלומר מן התורה, דמשום הכי לא מיתוקם להו חג האסיף בחג שאתה אוסף בו, ואילו **מדרבנן דבר ברור הוא שאסור בעשיית מלאכות השנויות במשנתנו, וש"מ חולו של מועד באיסור של תורה הוא.** וה"נ מוכח בפ"ק דע"ז (כ"א ב') דתני התם לא ישכיר אדם שדהו לכותי מפני שנקראת על שמו והוא עושה בה מלאכה בחולו של מועד והינן בה ותיפוק ליה משום ולפני עור לא תתן מכשול, ואי מדרבנן היא מי איכא משום לא תתן מכשול, ליכא ודאי אלא [משום] נקראת על שמו, ותמה על עצמך אם אסרו עליו כלום מפני חשד זה בשל דבריהם. ומכל הני שמעינן בהדיא דאיסור מלאכה בחולו של מועד תורה היא.**

והשתא קשיא לן מה שאמרו בירושלמי א"ר אבא בר ממל אלו היה לי מי שנמנה עמי התרתי בשר בכור לישקל בליטרא והתרתי שיהיו עושין מלאכה בחולו של מועד כלום אסרו לעשות מלאכה בחולו של מועד אלא כדי שיהיו אוכלין ושותין ויגיעין בתורה ואלו אין אוכלין ושותין ופוחזין אלמא דרבנן היא, וי"ל שמן התורה מלאכת אוכל נפש לצורך היום מותרת ביום טוב, וכן מכשירין, ובחולו של מועד הותר יותר כל מלאכה שהוא לצורך, ובאו חכמים ואסרו בזה מלאכת אומן, וכן בדבר האבד כל שבני אדם חושבין אותו להפסד וטורחין בו משום כך מותר מן התורה, וזהו מסרן הכתוב לחכמים זופתין כוזא ואין זופתין חביתא, והם הוסיפו לאסור בטריח. ובאלו א"ר בא שאלו מצא להושיב ב"ד על כך היה מתיר מלאכות הללו כדי שיתעסקו בהן ולא יהיו בטלים, שהבטלה מביאה אותן לידי פחיתות, הא עיקר חולו של מועד ודאי תורה היא. וגם זה כפתור ופרח.

ספר שבולי הלקט סדר פסח סימן רכג – דאורייתא

דין בהמה ליטול צפרניה במועד ולקבוע לה נגרי ברזל ברגליה. גרסינן בפרק משקין בית השלחין משום רבינו אמרו סוס שרוכב עליו מותר ליטול צפורנים שלהם בחולו של מועד אבל חמרא דריחיא לא. רב יהודה שרי למישקל טופרי לחמרא דריחיא ולמבני אמת ריחיא. ועל מה שנוהגין לתקן את פרסות הסוסים בנגרי ברזל. מצאתי למפרש אחד שפי' גבי נתינת הברזלים שקורין פאריר אין לנו כח להתיר דאמרינן כי התירו נטילת צפרנים של סוס וחמור שצריך להם הני מילי נטילת צפורין דוקא דליכא טירחא ושמא ליכא הפסד כמו שבצפרנים הגדולים וצריך להחמיר בדבר שמא יכול לסבול הסוס בלא ברזל כל ימי הרגל ואפי' רוכב עליו. מפ' ר'. ושמא לא היה מנהגם כי השתא שאין נטפלין בלא נתינת ברזל וליכא להקל בדבר דאיכא במלאכת חול המועד איסורא דאורייתא. ורבינו יצחק בר' יהודה זצ"ל פי' שמותר לתקן פרסות הסוס בנגרי ברזל דיש לומר כדבר האבוד דמי ומותר על ידי אומן נכרי לצורך המועד. מדברי שניהם נלמוד אם יכול לסבול שלא לתקן במועד שאסור לתקן ואם היה צריך לילך בדרך דאיכא למיחש שמא יתקלקלו צפורני הסוס יש לומר שמותר משום דודאי הוי דבר האבוד אחר שהורגלו בכך אבל אם לא הורגלו בכך מעולם צריך להמתין עד לאחר המועד:

פירוש רבינו יונה על אבות פרק ג משנה יא – דאורייתא

והמבזה את המועדות - סמך שני הדברים האלה מפני שנקראו קדשים. בקדשים כתיב קדש קדשים. ובמועדות כתיב אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קדש. והמחלל את שניהם אין לו חלק לעוה"ב. מפני שחלל קדשי ה'. ועל זה אמרו רז"ל כל המחלל את המועדות כאילו עובד עבודת כוכבים שנא' [שמות ל"ד י"ז] אלהי מסכה לא תעשה לך וסמך ליה את חג המצות תשמר ואמר בכאן המבזה ולא אמר המחלל את המועדות מפני שאינו מדבר ביום טוב לעצמו כי בזה לא הוצרך לדבר שיום טוב כשבת הוא. אלא מחולו של מועד מדבר לעושה ביד מלאכת איסור והוא מבזה חולו של מועד ואומר אלו הימים אין להם קדושה כל כך כימים הראשונים ועושה בהם כל מלאכה ותועבה עושה גם בוש לא יבוש:

שו"ת הרשב"א חלק א סימן תרצ – דאורייתא

ולענין הנחת תפילין בחולו של מועד ששאלת מה דעתי. אני סובר שאין מניחין שגם הם אות. שהרי חולו של מועד אסור בכל מלאכה שאינה מלאכ' האבד. ומלאכה דאורייתא היא במועד דכולהו תנאי מייתו לה מקרא בחגיגה (פ"ב דף י"ח). וכן מוכיח גם כן בשילהי שמעתא דפרק קמא דעבודה זרה (דף כ"א ב'). וכן דעת רבותינו בעלי התוספות וכן דעת הראב"ד ז"ל. אף על פי שהתירו לכתוב אותם לעצמו בחולו של מועד וכן אנו נוהגין.

שו"ת הרשב"א המיוחסות לרמב"ן סימן רלז – דאורייתא

שאלה: אם מניח אדם תפילין בחוה"מ = בחול המועד =, או לא? תשובה: כבר ראיתי י"א, שחייב להניח תפילין, מפני שאמרו: שכותב תפילין לעצמו. ולולי שהוא מניח, איך כותב? שהרי הוא שלא לצורך המועד. וזה כדעת קצת רבותינו נ"ל. אבל בתוספות אמרו: שאינו מניח. שהרי הוציא הכתוב, כל הימים שהם עצמם אות, כשבתות, וי"ט. ו"ח = וחול המועד = נמי, הוא עצמו אות. שהרי הוא אסור במלאכה. ואף על פי שמותר במלאכת האבד, כיון שאין מותר כחול, אות הוא. שהרי אף יום טוב, מותר במלאכת אוכל נפש, ובדבר השווה לכל נפש. ולזה דעתי נוטה. וכן אני נוהג. אבל הרב בעל התרומות ז"ל, כתב: דמניח. מדתנן: כותב תפילין בח"ה = בחול המועד = לעצמו, ולאחרים, בטובת הנאה; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: מערים אדם, ומוכר את

שלו, וכותב תפילין לעצמו. ר' יוסי אומר: כותב כדרכו, כדי פרנסתו. ועם כל זה, זו המשנה אינה ראייה. שהרי רבי מאיר ורבי יוסי ור' יהודה, לטעמייהו, דסברי: דאפילו שבת ויו"ט, הוי זמן תפילין. דתניא בפ"י דעירובין (צ"ו:): המוצא תפילין, מכניסן זוג זוג. אחד האיש, ואחד האשה. דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: בד"א, בישנות. אבל בחדשות, אסור. ומוכח התם, מדקתני: אשה. אלמא דקסבר: תפילין, לאו זמן גרמה ניהו. אלמא: בין שבת, בין לילה, זמן תפילין הוא. אבל אנו, דקי"ל דשבת ויו"ט, לאו זמן תפילין, מנ"ל דמותר להניח בחוה"מ = בחול המועד =? דהא מהא מתניתין, ליכא ראייה, דרבי מאיר ורבי יהודה היא. והביא רבי הרב ז"ל, בעל התרומה, מן הירושלמי. דגרסינן התם: ההוא גברא, דאוביד ליה תפלו. אתא לקמיה דרב חננאל. שלחיה לקמיה דרבה בר בר חנה. אמר ליה: הב לי דיך, וכתוב אחרים לעצמך. אמר ליה רבה: זיל כתוב ליה. מתניתין, פליגא על רבה. כותב אדם תפילין לעצמו. הא לאחר, לא. תפתר, בכותב להניח. ומסתמא, רבה בר בר חנה, ס"ל דשבתות ויו"ט, לאו זמן תפילין ניהו. ואפ"ה, שרא לכתוב בחוה"מ, תפילין, בלא צורך פרנסה. א"כ לפי סברא זו, מותר להניח תפילין בחוה"מ. אמנם, אין אני נוהג כן, דס"ל: דחוה"מ, הוא עצמו אות, שהרי אסור בעשיית מלאכה.

רא"ש מסכת מועד קטן פרק א סימן א – דרבנן

א תנו רבנן (חגיגה דף יח א) את חג המצות תשמור לימד על חולו של מועד שאסור בעשיית מלאכה דברי רבי יאשיהו. ורבי יונתן אומר קל וחומר ומה ראשון ושביעי שאין קדושה לא לפנייהם ולא לאחרייהם אסורין בעשיית מלאכה חולו של מועד שיש קדושה לפנייהם ולאחרייהם אינו דין שיהו אסורין בעשיית מלאכה ששת ימי בראשית יוכיחו שיש קדושה לפנייהם ולאחרייהם ומותרין בעשיית מלאכה מה לששת ימי בראשית שאין בהן קרבן מוסף תאמר בחולו של מועד שיש בהן קרבן מוסף ר"ח יוכיחו שיש בהן קרבן מוסף ומותרים בעשיית מלאכה מה לר"ח שאינו קרוי מקרא קודש תאמר בחולו של מועד שכן קרוי מקרא קודש והואיל וקרוין מקרא קודש דין הוא שיהו אסורין בעשיית מלאכה. תניא אידך כל מלאכת עבודה לא תעשו לימד על חולו של מועד שאסור בעשיית מלאכה דברי ר"י הגלילי ר' עקיבא אומר אינו צריך הרי הוא אומר אלה מועדי ה' מקראי קודש במה הכתוב מדבר אי בראשון הרי כבר נאמר שבתון אי בשביעי הרי כבר נאמר שבתון הא אין הכתוב מדבר אלא בחולו של מועד שאסורין בעשיית מלאכה תניא אידך ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת מה שביעי עצור אף ששי עצור אי מה שביעי עצור בכל מלאכה אף ששי עצור בכל מלאכה ת"ל השביעי שביעי עצור בכל מלאכה. ואין הששי עצור בכל מלאכה הרי שלא מסרן הכתוב אלא לחכמים לומר לך איזהו יום אסור ואיזהו יום מותר ואיזו מלאכה אסורה ואיזו היא מלאכה מותרת. ותו גרסינן בפ' אין דורשין (שם) אמר ליה ר' יוחנן לריש לקיש אלא מעתה דכתיב חג האסיף הכי נמי איזהו חג שאתה חוגג ואוסף בו הוי אומר זהו חג הסוכות אימת אילימא ביום טוב אסיפה ביום טוב מי שרי אלא בחול המועד אסיפה בחול המועד מי שרי אלא חג הבא בזמן אסיפה הכא נמי חג הבא בזמן קצירה מכלל דתרוייהו סבירא להו דחולו של מועד אסורין בעשיית מלאכה מכל הלין משמע לכאורה דמלאכה בחולו של מועד אסירא מדאורייתא וכן בריש פרק שני לקמן (דף יא ב) דקאמר לא מיבעיא בימי אבלו דאיסור מלאכה מדרבנן אלא אפילו חולו של מועד דאיסור מלאכה דאורייתא והיה קשה לר"ת אי הוי דאורייתא היאך התירו חכמים כמה מלאכות לעשות בחוה"מ כל דבר האבד וכן אם אין לו מה יאכל והיכן מצינו איסור דאורייתא מקצתו אסור ומקצתו מותר ועוד דתנן בפ"ג דמגילה (דף כא א) כל מקום שאין יום טוב ויש מוסף כגון חולו של מועד ור"ח קורין ארבעה אלמא דלא מיתסר מלאכה בחול המועד מדקאמר ואין יום טוב ועוד דכיל ליה בהדי ר"ח דאין בו איסור מלאכה אלא מנהג לנשים כדאמר בירושלמי דתענית (פ"ק הלכה ה) הני נשי דרגילי דלא למיעבד עבידתא בריש ירחא מנהגא הוא. ועוד גרסי' בירושלמי דמכילתין (פ"ב הלכה ג) אמר רבי אבא בר ממל אילו היה לי מי שימנה עמי התרתי שיעשו מלאכה בחוה"מ כלום אסרו מלאכה בחול המועד אלא כדי שיהו אוכלין ושותין ושמחים ויגיעים בתורה ואינן אוכלין ושותין ופוחזים אלמא דאיסור מלאכה בחולו של מועד אינו אלא מדרבנן וכן (בפ"ב דף יב ב) גבי ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד ובעי עלה בגמרא כיון ומת מהו שיקנסו בנו אחריו את"ל צרם אוזן הבכור ומת קנסו בנו אחריו התם איסורא דאורייתא אלמא משמע דאיסור מלאכה במועד הוי דרבנן ומיהו יש לדחות דאכיון מלאכתו במועד קאי דהשתא מיהו ליכא איסור דאורייתא כיון דדבר האבד הוא ומיהו מכל הני ראיות מיסתברא דמלאכת חול המועד לא מיתסרא אלא מדרבנן והא דקאמר לקמן בריש פ"ב אלא אפילו בחולו של מועד דאיסור מלאכה דאורייתא כעין דאורייתא קאמר משום דאסמכוהו אקראי דאורייתא. אבל ימי האבל ליכא אסמכתא אלא מדברי קבלה שנאמר והפכתי חגיכם לאבל. והא דקאמר בפרק אין דורשין (דף יח א) אסיפה בחולו של מועד מי שרי לאו משום דאסור מדאורייתא אלא כיון דכל הני קראי דרשינן. אסמכתא לאיסור לא מיסתבר ליה לאוקומי קרא בהדיא למישרי מלאכת חול המועד. והא דאמרינן בשילהי פרק קמא דע"ז [דף כב א] גבי כותי ותיפוק ליה משום לפני עור לא תתן מכשול לענין מלאכת חול המועד משום דאסמכתא פשוטא היא וצדוקין מודין בה. ועוד נ"ל להביא ראייה דקראי אסמכתא בעלמא ניהו דתינח למאן דדריש וביום השביעי עצרת לדידיה מסרו הכתוב לחכמים משום דמקרא משמע לאסור במקצת מלאכה ולא בכל מלאכה הלכך מסרו לחכמים להתיר הנראה בעיניהם ולאסור הנראה בעיניהם אבל שאר תנאי דדרשו איסור מלאכה מקרא ומק"ו מנא להו לחלק במלאכות ועוד היאך דריש מחג המצות תשמור איסור מלאכה לחול המועד אלא רמז בעלמא לאסמכתא כדרש בת"כ משבתון דאין עולין באילן ואין רוכבין על גבי בהמה. ועוד רבי יונתן דריש מק"ו דראשון ושביעי לאסור מלאכה בחול המועד האי ק"ו למיעקר קרא הוא דכתיב חג המצות לה' שבעת ימים מצות תאכלו ביום הראשון מקרא קודש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו והקרבתם אשה לה' שבעת ימים ביום השביעי מקרא קודש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו וכן כתיב נמי בחג הסוכות אלמא קראי מוכחי בהדיא דשבעת ימים לא נאמרו כ"א לאכילת מצה ולהקרבת אשה אבל מלאכה לא נאסרה כי אם בראשון ובשביעי אלא ודאי ק"ו ליתא אלא אסמכתא בעלמא לחזק דברי חכמים שאסרו מלאכת חוה"מ אבל התירו דבר האבד כדתנן:

בית הבחירה למאירי מסכת מועד קטן דף יא עמוד ב – דרבנן

כבר ביארנו בראש המסכת שאיסור מלאכה במועד אינה אלא מדברי סופרים א"כ מה שנאמר כאן חולו של מועד דאסירא מלאכה מדאוריתא פירושו שהוא כעין דאוריתא הואיל והוא כעין יום טוב וכתוב בו מקרא קודש והוא זמן חגיגה במקדש וכן הוזכר בהרבה מקומות בתלמוד לשון זה בדברי סופרים כגון מה שאמרו הלל דראש חדש לא דאוריתא כאלו של יום טוב מן התורה וכן בהרבה מקומות וכבר כתבנוהו בפרק ראשון:

נימוקי יוסף מסכת מועד קטן דף א עמוד א

משקין בית השלהין. פירוש שלהין כמה דמתרגמין עיף ויגע משלהי ולא ויהא דבר שרגילין להשקותו תמיד בין שהוא גן ירק בין שהוא פרדס. שלהין. כדכתיב שלחך פרדס רמונים וה"א וחי"ת ממוצא אחד הן דשתיהן אותיות הגרון וכיון שהורגל בכך אם אינו משקהו יפסד לפיכך שרי להשקותו בחולו של מועד אף על פי שיש בה טורח מלאכה דכיון דאית בה פסידא שרו לן רבנן ויש להם סמך מקראי דכתוב אחד אומר את חג המצות תשמור שכל חג המצות אסור בעשיית מלאכה וכתוב אחד אומר ביום הראשון מקרא קדש וביום השביעי מקרא קדש דמשמע הא שאר ימים מותרין שמע מינה דבחולו של מועד עצמו פעמים שהוא מותר ופעמים שהוא אסור ואם יפסד שרי ולקמן במתני' מפלגי שאם השקהו לפני המועד כגון שהגיע עונת המים שלו לפני החג אז מותר להשקות בחולו של מועד אבל אם לא השקהו לא וכל שכן שדה בית הבעל שהוא שדה לבן שאינו רגיל להשקותו כלל אלא למטר השמים ישתה מים דהוא ודאי אסור להשקותו ואף על גב דאי הוה משקינן ליה הוה עביד טפי לא מיקרי פסידא אלא דבר שהגיע לפירות והדר מפסיד אבל להוסיף על מה שנראה לעין הרוחה מיקרי ולא הפסד ולא דחינן חוה"מ משום הרוחתו ובשביעית נמי משקינן הספיחין שיצאו מאיליהן דאע"ג דכל עבודת הקרקע נאסרת בשביעית כדכתיב שדך לא תזרע וכו' ומינייהו ילפינן כל שאר עבודות כגון מזבלין ומקרסמין שהוא חתיכת הענפים היבשים מן האילן ומזרדין שהוא אילן שענפיו מרובין חותכין מהן מכאן ומכאן ומפסגין הוא באילן שנפץ נוטה לכאן ולכאן שקושרין אותו כדי שיעלו עליו למעלה שלא יכבדו על גוף האילן כל אלו מלאכות חשובות הן דסגי להו בפעם אחת בשנה דומיא דזריעה וזמירה אבל השקאה דצריכה תדיר לא מיקרי עבודה חשובה ולפיכך שריא:

רמב"ם הלכות יום טוב פרק ז – דרבנן (ע"פ נושאי כליו) דאורייתא (ע"פ קרן אורה)

הלכה א

חולו של מועד אף על פי שלא נאמר בו שבתון הואיל ונקרא ויקרא כג, ל"ז+ א מקרא קדש והרי הוא זמן חגיגה במקדש אסור בעשיית מלאכה כדי שלא יהיה כשאר ימי החול שאין בהן קדושה כלל, והעושה בו מלאכה האסורה מכין אותו מכת מרדות מפני שאיסורו ב מדברי סופרים, ולא כל מלאכת עבודה אסורה בו כיום טוב שסוף הענין בדברים שנאסרו בו כדי שלא יהיה כיום חול לכל דבר, לפיכך יש מלאכות אסורות בו ויש מלאכות מותרות בו.

הגהות מיימוניות הלכות יום טוב פרק ז הלכה א – דרבנן

[ב] וכן פר"ת וכל הפוסקים דמייתי פרק אין דורשין אינם אלא אסמכתא בעלמא דאי מדאורייתא לאו היו מקילין ומחלקין החכמים בין דבר האבד לשאינו אבד ואף על גב דאמר תלמודא התם לא מסרן הכתוב אלא לחכמים אין לדקדק משם דמדאורייתא הוא דא"א שיהו חכמים מקילין כולי האי אם היה מדאורייתא וכן משמע ברמ"ק ובסוף פרק מי שהפך דקאמר מועד משום טירחא הוא ומשום פסידא שרו רבנן והא דקאמרי בריש מי שהפך אמר רב אשי לא מבעיא ימי אבלו דמדרבנן הוא דשרי אלא אפילו חש"מ דאיסור מלאכה דאורייתא הוא שרי פירוש דסמכין אקראי דאורייתא אבל אבלות לא סמכין אלא אקרא דוהפכתי חגיכם לאבל שהוא דברי קבלה ע"כ מס"ה. וכן נראה ראייה לר"ת מהא דירושלמי לעיל בהלכתא כ' א"ר אבא בר ממל אילו היה לי כו':

קרן אורה מסכת מועד קטן דף ב עמוד א – דאורייתא

משנה משקין כו', הנה באיסור מלאכת חול המועד רוב הראשונים ז"ל דעתם דלא הוי איסורו אלא מדרבנן, כמבואר בתוספות בחגיגה דף י"ח (ע"א ד"ה חולו) וברא"ש ז"ל ריש מכילתין, ונושאי כלי הרמב"ם ז"ל (ה' יום טוב פ"ז ה"א) כתבו גם בדעת הרמב"ם ז"ל דאין בו אלא איסור דרבנן, והביאו ראייה לזה מדברי הירושלמי במכילתין (פ"ב ה"ג) ומהא דמדמי לה במגילה (כ"ב ע"א) לר"ח, ועוד דהיכ מציון מן התורה מקצתו אסור ומקצתו מותר, ועיין ברא"ש ז"ל מה שכתב עוד להוכיח דדרשת המקראות אינן אלא אסמכתא בעלמא. ולענ"ד נראה מלשון הרמב"ם ז"ל בפירוש המשנה דהוי דאורייתא, וז"ל שם באה הקבלה כי חולו של מועד אסור בעשיית מלאכה, וזה ידוע כי לשון קבלה בדברי הרמב"ם הם דברים המקובלים למשה מסיני. והרמב"ם ז"ל קורא לדברים אלו גם כן בשם דברי סופרים, ואם כן אין ראייה ממה שקרא לאיסור הזה בחיבורו דברי סופרים, וכתב בחיבורו (שם) ב' טעמים בזה, האחד משום דנקרא מקראי קודש, ועוד דהם זמן חגיגה, ונראין הדברים כי עיקר טעם איסור מלאכה מן התורה הוא כדי שיהיו מזמונים וקראים לקדש לחג ולשמוח במקדש ה', על כן לא נפרט בתוכה איזה מלאכה אסורה ואיזה מותרת, ונמסר הדבר לחכמים יודעי רמיזת התורה וכוונתה, והם יורו איזה מלאכה אסורה ואיזה מותרת, ועל הנקודה הזאת תסוב כל איסורי מלאכת חול המועד, שאין בהם איסור מצד עצמן של ימים, כי אינן קראים י"ט, ועיקר האיסור הוא כדי להפנות לקדושה לקיים מצות החגיגה והשמחה.

ועפ"ז יתיישבו כל המקומות בש"ס על נכון ואין בהם שום סתירה, כי משאז"ל במגילה כל מקום שאין י"ט כו' כן הוא, שאין קראים י"ט לאיסור מלאכה מצד עצמן של ימים, ומהא דכיון מלאכתו (להלן י"ב ע"ב) כו' כבר דחו הראשונים ז"ל בעצמן דהכוונה ודאי מדרבנן, וכל שכן לפי מה שכתבתי דאין איסור בימים אלו מצד עצמן ודאי דהכוונה לא הוי אלא מדרבנן, ומה שהביאו ראייה מן הירושלמי (פ"ב ה"ג) מר' אבא בר ממל דאמר אילו היה מי שימנה עמי הייתי

מתיר מלאכה בחול המועד, דכלום אסרו אלא כדי שיהיו אוכלים ושותים ושמים כו', ואינן אוכלין ופוחזים, ולפי מה שכתבתי אין ראייה מזה, ואדרבה הן הן הדברים שכתבתי, כיון דלא נאמר בפירוש בתורה איסור המלאכה, אלא בא הצויה במה שנקרא מקראי קודש להיות פנויים לעסוק במצות, וכיון דע"י הפנאי הם באים לידי פחזות טוב יותר להתיר להם מלאכה, ותכבד העבודה עליהם, והעד על זאת אביא לך ממילתא אחרניתא דאמר ר' אבא בר ממל שם בירושלמי, אילו היה כו' הייתי מתיר למכור בשר בכור בליטרא, דכלום אסרו אלא כדי שימכרו בזול, והם מערימין ומוכרים ביוקר, וכבר הוכיחו התוספות בבכורות (דף לא. ד"ה חוץ - כ"א ע"ב ד"ה אכילה) ובזבחים פרק התערובות (דף עה: ד"ה התפיס) דאיסור מכירה בליטרא הוא מן התורה, מהא דאיתא בחלק (סנהדרין קי"ב ב) יצא בכור שאינו נאכל בתורת בהמתך, ואפילו הכי קאמר דהיה מתיר, והיינו משום דלא נאמר בפירוש בתורה איסור המכירה, אלא מצד הסברא האמיתית שלא לזלזל בקדשים דמן התורה הוא זה אסורה, ע"כ היכא דליכא זילותא, או אם התפיסו לבדק הבית דאיכא הרווחה להקדש בזה מיבעי לן בפרק התערובות (שם) אי מותר לשוחטו באיטליז ולמוכרו בליטרא, והיינו הך דאמר בירושלמי כלום אסרו אלא כדי שימכרו בזול ולא יזלזלו בו לעשות סחורה בו, וכיון דמערימין ומוכרין אותו ביוקר הייתי מתיר להם למוכרו בליטרא, ולא היה הבזיון כל כך, ועיין בקרבן עדה מה שכתב בזה, וכה"ג הוא במלאכת חול המועד. ואתי שפיר נמי האי סוגיא דמשמע דמדאורייתא הם והצדוקים מודים בזה, משום דמקרא קודש קראן הכתוב בפירוש.

והנה לפי מה דאיתא בירושלמי בפסחים (פ"ד ה"א) ובתעניות (פ"ד ה"ב) בטעם המעמדות משום דביום קרבן צריך להבטל ממלאכה, כהדין דתנינן כל איניש (דייתי) [דיהוין] עליו כו', ואי אפשר שיהיו כל ישראל בטילין, דמי אוסף להם הדגן, על כן תיקנו להם מעמדות, ואנשי המעמד לבד אסורין במלאכה, וכמו שכתבתי בזה באורך במסכת תענית, ואם כן בחול המועד דכל ישראל נאספים לרגל ואין כאן חלוקת המעמדות והמשמרות היה להם לכל ישראל להאסר במלאכה משום דקרבן מוסף ותמיד וחגיגה ושלמי שמחה, ועל תמיד י"ל דכשם שמשמר הקבוע ברגל היה מקריב התמיד ה"נ אותו המעמד היה עומד על הקרבן, ומשום חגיגה נמי לא היו נאסרים אלא ביום א' שהיו מקריבים חגיגתו, אבל משום מוסף קצת קשה, כיון דכל המשמרות שוות בעבודתו אם כן גם המעמד ליבטל ויאסרו כל ישראל, כמו בפסח, וגם לזה י"ל דיש רשות ביד ישראל לעשות שלוחים לאנשי מעמד הקבוע ברגל גם לעמוד על המוסף, ואכתי תיקשי משלמי שמחה דחובה בכל יום, אם כן בלאו הכי היו נאסרים כל ישראל במלאכה בחול המועד משום קרבן, ועיין בתוס' חגיגה דף ו' ע"ב ד"ה יש בשמחה כו', ובסוכה (מ"ב ע"ב) במתני' ההלל והשמחה שמנה, ואין לומר דאצטרך להני קראי לבזמן שאין בית המקדש קיים, התייבח למ"ד בטלה מגילת תענית, אלא למ"ד לא בטלה מאי איכא למימר, וכמו שכתבתי בחידושי בתענית, אלא ודאי נראה דמהני קראי ילפינן איסורא מן התורה, ומפני הקרבן לא היה נאסרים אלא מדרבנן, ודו"ק בזה.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות חול המועד סימן תקל

סעיף א

חול המועד אסור בקצת מלאכות, * (א) ומותר במקצתן. הגה: א לפי צורך הענין שהיה נראה לחכמים (ב) להתיר.

מגן אברהם סימן תקל

א (פמ"ג) (מחה"ש) לפי צורך הענין וכו' - משמע דס"ל שמלאכת ח"ה דאורייתא אלא שמסרו לחכמים והב"ח הכריע כהרמב"ן שכל שאינה צורך המועד ואינה דבר האבד אסור מדאורייתא ע"ש ובסי' תקל"ח משמע דס"ל להרב"י שמלאכת ח"ה הם דרבנן ועכ"פ עונשו גדול דאמרינן המחלל את המועדות כאלו עובד ע"א ופירש"י דהיינו ח"ה, כתב התניא חייב לכבדו במאכל ומשתה ובכסות כשאר י"ט עכ"ל, ומהרי"ל לבש הקט"א ומטרו"ן של שבת ובמשנ' רפ"ד דסוכ' אמרי' ההלל והשמחה ח' ימים וע"ש ובסי' קפ"ח ס"ז משמע דדי באכיל' פירות ומ"מ נ"ל לכתחל' מצוה לאכול פת עס' תרס"ד: מקום שנהגו להקל אפי' בדבר שאינו אבד ובא חכם ואסר להם אפי' דבר האבד אין לחכם אחר להתיר להם (רשד"מ בי"ד סי' ק"כ כ"ה):

משנה ברורה סימן תקל

(א) ומותר במקצתן - מלאכות המותרות בחוה"מ [א] הם חמשה. דבר האבד אם לא יעשו עתה וצרכי המועד [היינו לצורך אוכל נפש דמותר אפילו מעשה אומן כמ"ש ריש סימן תקל"ג אבל שאר צרכי מועד דוקא מעשה הדיוט כמ"ש בסימן תק"מ ותקמ"א] ובשביל פועל שאין לו מה יאכל וצרכי רבים ומעשה הדיוט אפילו ליחיד ויתבאר כ"א במקומו והנה בעיקר איסור מלאכת חוה"מ יש דיעות בין הראשונים [ב] יש שסוברים שהוא מדברי סופרים מפני שמצינו בתורה שנקראו מקרא קדש והרי הוא זמן חגיגה במקדש לפיכך אסרום בעשיית מלאכה כדי שלא יהיה כשאר ימות החול שאין בהן קדושה כלל. ומ"מ לא החמירו בו כיו"ט ממש והקילו בחמשה דברים הנ"ל והרבה פוסקים סוברים דהוא מן התורה והא דהקילו בכמה דברים הנ"ל הוא ע"פ הרשות שניתן לחכמים מן התורה במלאכת חוה"מ לפי צורך הענין להתיר וכדדרשינן לזה מקרא בחגיגה דף י"ח ע"ש וזהו שסיים הרמ"א לפי צורך הענין וכו' ומאוד יש ליזהר שלא להקל יותר ממה שהתירו חכמים דאחז"ל [ג] המבזה את המועדות [דהיינו שעושה בהן מלאכה כפירש"י] כאלו עובד עכו"ם. גם חייב [ד] לכבד חוה"מ במאכל ובמשתה וכסות נקיה שלא ינהג בהן מנהג חול. ומהרי"ל לבש הקט"א של שבת. ועיין לעיל סימן תקל"ט ס"ב ובמ"ב שם דמצות ושמחת בחגיך וגומר קאי גם על חוה"מ ומבואר שם כיצד משמחן וכתבו האחרונים דאף דמוכח בסימן קפ"ח ס"ז דאינו מחוייב לאכול פת דוקא בחוה"מ ורק דאסור להתענות מ"מ לכתחלה מצוה לקבוע סעודה על הפת [ה] אחת בלילה ואחת ביום [ו] דכיון דמצוה לכבדו באכילה ושתייה ועיקר אכילה הוא לחם:

(ב) להתיר - מקום שנהגו המון להקל אפילו בדבר שאינו אבד ובא חכם ואסר להם למגדר מילתא אפילו דבר האבד אין לחכם אחר להתיר להם [אחרונים] **איתא בירושלמי** אמר ר' אבא בר ממל אלו היה מי שימנה עמי התרתי שיהיו עושין מלאכה בחוה"מ [והיינו מקח וממכר [ז] וכה"ג דבר שאינו מלאכה גמורה] כלום אסור לעשות מלאכה אלא כדי שיהיו אוכלין ושותין ויגעין בתורה ועכשיו אוכלין ושותין ופוחזין עכ"ל **וכתב הכל בו נראה מזה שאיסור גדול בשחוק יותר ממלאכה שכונת השי"ת בנתינת המועד היתה כדי להדבק בירתו ואהבתו ולעסוק בתורתו התמימה עכ"ל:**

ביאור הלכה סימן תקל סעיף א ד"ה * ומותר במקצת

* ומותר במקצתן - עיין מ"ב מה שכתב יש שסוברים שהוא מדרבנן. הוא דעת הרמב"ם בפ"ז מהלכות יום טוב ור"ת וריב"א בתוס' בחגיגה דף י"ח וסמ"ג [ומה שמביא הגהמי"י ושליטי גבורים שדעת הסמ"ג בשם בה"ג ג"כ הכי עיינתי בבה"ג ולא מוכח מידי ואדרבה משמע קצת יותר שהולך בשיטת שארי הראשונים דס"ל דהוא דאורייתא אלא שמסר הכתוב לחכמים להתיר מקצתן כדאיתא בגמרא ומה שכתב בסמ"ג דהוא דרבנן הוא דברי עצמו] וריב"ז המובא בשה"ג והרא"ש והמרדכי [ומה שכתב דהרא"ם ס"ל דהוא דאורייתא ר"ל הרא"ם בשם רבותיו עיין שם ביראים סימן ש"ד דהוא בעצמו מסתפק שם בזה ומצדד דהוא דרבנן ובסימן תי"ח כתב שם דהדבר אצלו בספק] והטור והרשב"ץ בח"ב סימן ר"י **אולם לנגד זה יש הרבה ראשונים דס"ל דהוא דאורייתא הרי"ף שהביא הטור בשמו בסימן תקל"ו שס"ל דהוא דאורייתא** [והיינו מדהעתיק בריש מו"ק בסתמא כל הבריות שהובא בחגיגה דף י"ח שלמדו מקרא דאסור במלאכה מן התורה ולא העיר ע"ז כלום ועיין בב"י שאמר עליו שא"י מנין לו להטור זה דאפשר דאף דסבר דאסמכתות בעלמא נינהו כתבם ועיין בנהר שלום ובנחל אשכול שכתבו שדברי הטור בדעת הרי"ף הוא העיקר דאל"כ לא היה לו להביא הבריות בסתמא] וכן נראה מן השאלות פ' ברכה והאשכול והרי"ף גיאות שכולם העתיקו הבריות בסתמא והרשב"ם בפרק ערבי פסחים דף קי"ח שפירש המבזה את המועדות קאי על חוה"מ ומזה הוכיחו התוספות בחגיגה דף י"ח הנ"ל דס"ל דאסור מן התורה מלאכה בחוה"מ וממילא מוכח דגם רש"י סובר דאסור מן התורה דגם הוא פירש כרשב"ם במכות דף כ"ג ובסנהדרין דף צ"ט וכ"כ השב"ל סימן רכ"ג. היוצא מדברינו שהרי"ף והשאלות והאשכול והרי"ף גיאות ורש"י והרשב"ם והרא"ם בשם רבותיו והשב"ל כולו ס"ל דמלאכה בחוה"מ אסור מן התורה לבד אותן שהתירו חז"ל לעשותם והרמב"ן הטיל פשרה שכל מלאכה שאינו לצורך המועד ואינו דבר האבד הוא מן התורה ושהיא לצורך המועד היא מותרת אף מלאכת אומן ואף על גב דאית ביה טירחא יתירא וכן כל דבר אבוד אף על פי שאינו לצורך המועד מותרת ואף על גב שהיא טרחה יתירה וחכמים מדבריהם אסרו קצת מלאכות ועיקר חוה"מ ודאי דבר תורה היא ולזה הסכים הרשב"א ספ"ק דע"ז והריטב"א במכילתין וכן הכריע הב"ח להלכה כשיטה זו והעתיקו המ"א וכן מדברי הגר"א בביאורו משמע ג"כ שהוא מצדד לשיטה זו ובתשובת הרשב"א שהובא באורחות חיים הלכות תפילין כתב שכן הוא ג"כ דעת חכמי צרפת לאסור מלאכה בחוה"מ מן התורה והשאגת ארי' באבני מלואים מצדד ג"כ להלכה דאסור מן התורה וכן בב"י בסימן זה. והנה לפי דעת כל הפוסקים האלו כשיזדמן איזה ספק במלאכת חוה"מ [לבד מהדברים שלדעת הרמב"ן והרשב"א הם דרבנן] צריך להחמיר דהוא ספק בשל תורה ועיין לקמן בסימן תקל"ז בבה"ל דיש חילוקים בענין זה ואף דמשו"ע לקמן בסימן תקל"ו בסופו דפסק כרב אמי להקל נגד ר"ה וכן בסימן תקל"ח ס"א ובסימן תקל"ט ס"ו משמע דלהלכה תפס כשיטת המקילין דעיקרו הוא דרבנן אפשר שלא ראה כל הני ראשונים שהבאתי ועכ"פ אין למהר להקל כ"א לצורך גדול:

דף על הדף מועד קטן דף יא עמוד ב (נופת צופים)

בגמ': אלא אפי' במועד דאיסור מלאכה מדאורייתא וכו'.

וברש"י: אלא אפילו חולו של מועד דאסירא ביה מלאכה מדאורייתא דכל את חג המצות תשמור שבעת ימים, לימד את כל החג שהוא אסור, עכ"ל.

ומבואר א"כ דס"ל דאיסור מלאכה בחוה"מ הוי מה"ת. וכן יעו"י ברש"י לעיל ברפ"ק (ב א) במשנה דמשמע דס"ל כנ"ל דאיסורו מה"ת ע"ש. וכן יעו"י ברש"י בפרשת אמור (כג, ח') דמדוייק כנ"ל. וכן יעו"י בתוס' בחגיגה (יח א) שכל דדעת רש"י הכא דאיסורו מה"ת ע"ש. ודלא כמסקנת התוס' הנ"ל בחגיגה דאיסורו רק מדרבנן, וכמדוייק כן בירושלמי וכו' ע"ש. וכן נחלקו בזה בהרבה ראשונים אי איסורו מה"ת או רק מדרבנן.

ועו"י בשו"ת הרשב"א ח"א (תשובה תר"צ) [וכ"ה במיוחדות סימן רל"ז] שנשאל מה דעתו לענין "הנחת תפילין בחוה"מ", והשיב בזה"ל, אני סובר שאין מניחם, שגם הם אות, שהרי חוה"מ אסור בכל מלאכה שאינה מלאכת האבד, ומלאכה דאורייתא היא במועד דכולהו תנאי מייתו לה מקרא בחגיגה (יח א), וכן מוכח ג"כ בספ"ק דע"ז (כא ב) וכו', עכ"ל הרשב"א יעו"ש. ומבואר דס"ל דאם האיסור לעשות מלאכה בחוה"מ הוי מה"ת ע"כ דנחשב כשבת ויו"ט דאית בהם "אות" וע"כ שאין להניח בו תפילין.

אולם צ"ע בדעת רש"י ז"ל. דהנה יעו"י בפ"ד דסוכה (מו א) דת"ר היו לפניו מצות הרבה אומר אקב"ו על המצות, ר' יהודה אומר מברך על כל אחת ואחת בפני עצמה, ופירש"י ז"ל, מצות הרבה, ליטול ולולב לישב בסוכה להניח תפילין להתעטף בציצית, עכ"ל ע"ש. וא"כ מדכ' אף "להניח תפילין" שיכול לברכו עם ברכת "סוכה ולולב" ע"כ דאפשר וצריך להניחו בחוה"מ, ודו"ק. וכן יעו"ש בהג' "מלא הרועים" שכל דמשמע דס"ל לרש"י דבחוה"מ מניחים תפילין. וכ"כ הגרעק"א בהערותיו למשניות "תוספת רעק"א" ברפ"ג דברכות מ"א, ובהערותיו לשו"ע או"ח (ל"א ס"ב) דדעת רש"י נר' דס"ל דחייבים בתפילין בחוה"מ כמדוייק בסוכה שם, ע"ש. ומאי דר' ס"ל לרש"י דאיסור מלאכה בחוה"מ הוי מה"ת ולא רק מדרבנן, וכש"נ. וא"כ צ"ע בדעת רש"י, דמדס"ל דאיסורו מה"ת נמצא שדומה ממש ליו"ט ונחשב ג"כ דאית ביה אות, וא"כ מהו דס"ל לרש"י בסוכה שם דמניחים תפילין בחוה"מ הא אית ביה אות, וצ"ע. והנ"ל צ"ע בדעת הריטב"א, דברפ"ק דמו"ק ס"ל דהעיקר כדעת רש"י והרשב"א דאיסורו מה"ת. ומאי דר' בפ"ג לקמן (יט א) ס"ל דהעיקר כדעת ר' שמעון ז"ל דמניחים תפילין בחוה"מ דלית ביה "אות", וכמוכח בירושלמי שם דהוי חוה"מ זמן תפילין יעו"ש, וא"כ צ"ע כנ"ל. וצ"ל דס"ל דכיון דעכ"פ מותר לעשות בו מלאכה דדבר ה"אבד" מה"ת ואף מדרבנן, על כן לא דמי ממש לשבת ויו"ט ולא נחשב דאית ביה "אות", ורק בש"ק ויו"ט שאסורים בכל מלאכה שהוא ואף דבר האבד הוא דנחשב דאית ביה אות ורק כה"ג פוטר מתפילין, והבן. ודלא כהרשב"א דס"ל דאפי' אם מותר בדבר האבד אפ"ה נחשב כיו"ט ממש ומה"ת אי להניח בו תפילין.